Europa-Parlamentet
2019-2024

Retsudvalget

2023/2113(INI)

13.10.2023

UDKAST TIL UDTALELSE

fra Retsudvalget

til Udvalget om Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender

om betænkning om Kommissionens rapport om retsstatssituationen 2023 (2023/2113(INI))

Ordfører for udtalelse (*): Adrián Vázquez Lázara

(*) Associeret udvalg – forretningsordenens artikel 57

PA_NonLeg

FORSLAG

Retsudvalget opfordrer Udvalget om Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender, som er korresponderende udvalg, til at optage følgende forslag i det beslutningsforslag, det vedtager:

Generelt

1. minder om, at Unionens retlige struktur er baseret på den grundlæggende forudsætning, at hver medlemsstat deler et sæt fælles værdier, som EU bygger på, med alle de øvrige medlemsstater, som anført i artikel 2 i traktaten om Den Europæiske Union[1]; minder endvidere om, at retsstatsprincippet, som er forankret i EU's primære ret og yderligere defineret i EU-Domstolens retspraksis, er beslægtet med demokrati og grundlæggende rettigheder; understreger, at ethvert tilbageskridt med hensyn til retsstatsprincippet i en given medlemsstat i væsentlig grad påvirker det fælles område med frihed, sikkerhed og retfærdighed samt gensidig tillid og gensidig anerkendelse som ledende principper i EU-retten på dette område[2];

2. glæder sig over Kommissionens fjerde rapport om retsstatssituationen ("rapporten") og mener, at den regelmæssige gennemgang af retsstatsprincippet er et vigtigt overvågningsredskab; understreger i denne forbindelse betydningen af, at Kommissionen anvender klare og objektive kriterier, når den foretager sin vurdering, hvorved man undgår påstande om ulige behandling af medlemsstaterne eller anvendelse af selektive data; glæder sig i denne forbindelse over Kommissionens tilgang til at modtage bidrag fra medlemsstaterne og dermed fremme en fælles dialog; glæder sig over den nye klassificering med fire kategorier, som Kommissionen har vedtaget med hensyn til måling af fremskridt med hensyn til tidligere anbefalinger: a) ingen fremskridt, b) visse fremskridt, c) betydelige fremskridt og d) fuld gennemførelse; påpeger i lyset af de problemer, der er forbundet med medlemsstaternes indsamling af statistiske data, nytten af Europarådets redskaber såsom rapporterne fra Den Europæiske Kommission for et Effektivt Retsvæsen under Europarådet (CEPEJ)[3], hvorved der så vidt muligt skabes konvergens mellem de forskellige datainput;

Retlige anliggender

3. anerkender den betydning, som rapportering om retsstatsprincippet tillægger retssystemerne, navnlig med hensyn til dommeres lovlighed, uafhængighed og upartiskhed og udnævnelse af dommere, forfremmelser, afskedigelser og afgørelser; erkender, at der ikke findes et fælles EU-system for udnævnelse af dommere; minder imidlertid om, at alle medlemsstater skal overholde Europarådets[4] og EU-Domstolens[5]

---

[1] Se udtalelse 2/2013 fra Den Europæiske Unions Domstol (plenum) af 18. december 2014, ECLI:EU:C:2014:2454, præmis 168.
[2] Ibid., præmis 191.
[3] CEPEJ's evalueringscyklusser.
[4] Briefing — "Council of Europe standards on judicial independence", Europa-Parlamentet, Generaldirektoratet for Parlamentarisk Forskning, 25. maj 2021.
[5] F.eks. Domstolens dom (Store Afdeling) af 27. februar 2018 i sag C-64/16, Associação Sindical dos Juízes Portugueses mod Tribunal de Contas, ECLI:EU:C:2018:117, eller Domstolens dom (Store Afdeling) af 19. november 2019, A.K. mod Krajowa Rada Sądownictwa, forenede sager C-585/18, C-624/18 og C-625/18,

minimumsstandarder; understreger i denne forbindelse betydningen af uafhængige domstolsråd, som skal bestå af et betydeligt flertal af dommere, der vælges af deres kolleger, og som har betydelige beføjelser med hensyn til udvælgelse, forfremmelse og disciplinære procedurer for dommere; beklager dybt, at ikke alle medlemsstater har opfyldt deres forpligtelser fuldt ud i denne henseende;

4. opfordrer indtrængende Kommissionen til at fortsætte sin omhyggelige overvågning af medlemsstaternes retlige rammer med henblik på at vurdere, om de er i overensstemmelse med ovennævnte henstillinger, og opfordrer endvidere Kommissionen til at insistere mere på gennemførelsen af disse kritiske reformer i tilfælde, hvor medlemsstaternes systemer ikke opfylder de foreskrevne standarder;

5. anerkender, at der i den seneste rapport kan konstateres en vis grad af fremskridt med hensyn til retsvæsenets uafhængighed i en række forskellige medlemsstater; glæder sig i denne forbindelse over tilbageholdelsen af EU-midler, hvis det er nødvendigt, i henhold til konditionalitetsmekanismen[6], som bekræftet af EU-Domstolen[7], eller under genopretnings- og resiliensfaciliteten[8]; påpeger imidlertid, at overtrædelser af retsvæsenets uafhængighed stadig giver anledning til bekymring i nogle medlemsstater, såsom igangværende disciplinærsager mod dommere for indholdet af deres afgørelser, problemer med sammensætningen af domstolsråd og med sammensætningen af de højeste nationale domstole i lyset af princippet om en domstol, der er oprettet ved lov osv.;

6. minder om, at et effektivt og retfærdigt retssystem, der sikrer adgang til domstolsprøvelse for alle, kræver et passende budget og finansiering af retsvæsenets organer; beklager, at rapporten stadig viser, at der findes alvorlige mangler i denne henseende, og at det navnlig hæmmer afgørelsen af højt profilerede korruptionssager; understreger imidlertid, at der også skal være tilstrækkelig retshjælp og retsmidler til rådighed for borgerne; opfordrer i denne forbindelse Kommissionen til i den næste rapport om retsstatssituationen at medtage vurderinger af anvendelsen af gældende EU-ret om retshjælp i civil- og strafferetlige sager, såsom Rådets direktiv 2003/8/EF af 27. januar 2023 om forbedret adgang til domstolene i grænseoverskridende tvister gennem fastsættelse af fælles mindsteregler for retshjælp i forbindelse med sådanne tvister[9], da EU-Domstolens retspraksis viser, at der stadig er tvivl om fortolkningen heraf;

7. minder om, at også anklagemyndigheder, uanset deres placering i det nationale system for fordeling af beføjelser mellem tre forvaltningsgrene, skal være uafhængige af unødigt politisk pres; bemærker, at der er gjort visse fremskridt i nogle medlemsstater; beklager imidlertid, at der stadig findes systemer, hvor regeringen kan udstede bindende afgørelser til anklagere i særlige tilfælde, hvor embedsperioden er knyttet til en politisk

---

ECLI:EU:C:2019:982. Se også Briefing — "European Court of Justice case law on judicial independence", Europa-Parlamentet, Generaldirektoratet for Parlamentarisk Forskning, 19. juli 2021.

[6] Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) 2020/2092 af 16. december 2020 om en generel ordning med konditionalitet til beskyttelse af Unionens budget (EUT L 433I af 22.12.2020, s. 1).

[7] Se Domstolens dom (plenum) af 16. februar 2022, Ungarn mod Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union, C-156/21, ECLI:EU:C:2022:97, og Domstolens dom (plenum) af 16. februar 2022, Polen mod Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union, C-157/21, ECLI:EU:C:2022:98.

[8] Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/241 af 12. februar 2021 om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten (EUT L 57 af 18.2.2021, s. 17).

[9] EFT L 26 af 31.1.2003, s. 41, og den tilhørende berigtigelse (EUT L 32 af 7.2.2003, s. 15).

proces, eller hvor funktionerne som minister og offentlig anklager kombineres, hvilket giver mulighed for utilbørlig politisk indflydelse og skaber problemer med gensidig anerkendelse[10];

8. understreger navnlig, at spørgsmålet om "svingdørssituationer" ikke kun er begrænset til bekymringer om tidligere ministre, der skifter til den private sektor efter deres embedsperiode i et offentligt embede, men omfatter situationer, hvor enkeltpersoner kan påtage sig kritiske roller inden for retsvæsenet eller anklagemyndigheden umiddelbart efter deres tjeneste som ministre eller tilknytning til et politisk parti;

9. opfordrer Kommissionen til at tage behørigt hensyn til sådanne eksempler i sine kommende rapporter om retsstatsprincippet i Den Europæiske Union; opfordrer indtrængende Kommissionen til kraftigt at opfordre medlemsstaterne til at afstå fra denne praksis, navnlig ved at gennemføre retlige bestemmelser, der proaktivt forhindrer tidligere ministre og højtstående politiske personligheder i at indtage ledende stillinger inden for de øverste domstole eller anklagemyndigheden, og derved sikre disse vitale institutioners uafhængighed og integritet;

Bekæmpelse af korruption

10. anfører, at korruption er en trussel, der kan ødelægge demokratier og skal bekæmpes i alle dens former; er bekymret over, at den seneste rapport viser enten ingen eller kun meget langsomme fremskridt med hensyn til foranstaltninger til forebyggelse af korruption i flere medlemsstater; er yderst bekymret over modstanden mod at oprette registre over lobbyister, åbenhedsregistre og passende systemer for formueangivelser fra indehavere af offentlige embeder og højtstående embedsmænd samt over den manglende politiske vilje til at indføre strenge regler inden for svingdørspolitikker; fremhæver i denne forbindelse betydningen af en gennemsigtig lovgivningsprocedure med vidtrækkende aktindsigt og regler for at sikre den højeste grad af gennemsigtighed og ansvarlighed i offentlige forvaltninger og offentlig beslutningstagning med henblik på at forebygge korruption[11];

11. opfordrer i denne forbindelse også alle EU-institutioner til at overholde de højest mulige standarder med henblik på at forebygge korruption, såsom bl.a. oprettelse af et effektivt etisk organ i EU, fuld anvendelse af forordning (EF) nr. 1049/2001[12] om aktindsigt og fuld anvendelse af konditionalitetsprincippet for så vidt angår EU's åbenhedsregister; opfordrer medlemsstaterne til hurtigst muligt at forsøge at nå til enighed om det foreslåede direktiv om bekæmpelse af korruption;

12. anerkender den betydelige stigning i de seneste års kvantitative betydning af de midler, der er afsat af Den Europæiske Union, herunder NextGenerationEU-midlerne;

---

[10] F.eks. udtalelse nr. 9 af 17. december 2014 fra Europarådets rådgivende anklagekomité om "European norms and principles concerning prosecutors" (europæiske normer og principper vedrørende anklagere)

[11] Se i denne forbindelse artikel 3 i forslaget til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 3. maj 2023 om bekæmpelse af korruption, om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2003/568/RIA og konventionen om bekæmpelse af bestikkelse, der involverer tjenestemænd ved De Europæiske Fællesskaber eller i Den Europæiske Unions medlemsstater, og om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2017/1371 (COM(2023)0234).

[12] Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1049/2001 af 30. maj 2001 om aktindsigt i Europa-Parlamentets, Rådets og Kommissionens dokumenter (EFT L 145 af 31.5.2001, s. 43).

anerkender, at tilstedeværelsen af lovbestemmelser i medlemsstaternes lovgivning, der har til formål at forhindre misbrug af disse midler, har fået den allerstørste betydning;

13. opfordrer Kommissionen til som led i sine kommende rapporter om retsstatssituationen at indarbejde en evaluering af udviklingen i medlemsstaternes lovgivning i de seneste år vedrørende tilsyn med passende anvendelse af offentlige midler samt de retlige mekanismer, der er indført for at imødegå enhver uretmæssig anvendelse af offentlige midler;

14. opfordrer endvidere indtrængende Kommissionen til i tilfælde, hvor det konstateres, at beskyttelsesniveauet for offentlige midler er blevet sænket, straks at samarbejde med den eller de berørte medlemsstater og anmode om en hurtig gennemførelse af de nødvendige foranstaltninger til at rette op på denne situation.